

MAT Á ÁHRIFUM LAGASETNINGAR*

– sbr. samþykkt ríkisstjórnarinnar frá 24. febrúar 2023

*umfjöllun um einstök efnisatriði misjafnlega ítarleg, eftir umfangi máls og eðli

Málsheiti og nr.	Frumvarp til laga um breytingu á lögum um hollustuhætti og mengunarvarnir, nr. 7/1998, með síðari breytingum (EES-reglur, áfastir tappar og lok á einnota plastvörur) URN23120062
Ráðuneyti	Umhverfis–, orku– og loftslagsráðuneytið
Stig mats	☐ Frummat, sbr. 1. gr. ☒ Endanlegt mat, sbr. 10. gr.
Dags.	09.01.2024

A. Greining og mat á fjárhagslegum áhrifaþáttum fyrir ríkið

- 1. Áætluð fjárhagsáhrif fyrir ríkið vegna helstu breytinga og ráðstafana sem felast í fyrirhugaðri lagasetningu, þar sem tilgreindir eru sérstaklega áhrifaþættir á fjárhag ríkissjóðs.**
 - a) Hvaða fjárhagsgreining, rekstraráætlanir, reiknilíkön eða önnur áætlanagerð hefur farið fram við undirbúning fjárhagsmatsins?
Áætlað er að lagasetningin hafi engin fjárhagsáhrif fyrir ríkið.
Gert er ráð fyrir að hafa þurfi eftirlit með markaðssetningu þeirra einnota plastvara sem lagasetningin tekur til og að Umhverfisstofnun annist verkefnið. Um er að ræða smávægilega viðbót við núverandi eftirlit stofnunarinnar með plastvörum sem sett var á fót með lögum nr. 90/2020, sem breyttu lögum nr. 7/1998 um hollustuhætti og mengunarvarnir, og þegar er fjármagnað. Umfang alls plastvörueftirlits stofnunarinnar samsvarar um hálfu stöðugildi á ári en stofnunin beitir stikkprufueftirliti á grundvelli eftirlitsáætlunar. Gert er ráð fyrir að sú viðbót sem leiðir af lagasetningunni nú rúmist innan þessa umfangs og valdi því ekki auknum útgjöldum. Enn fremur má gera ráð fyrir að þörf fyrir eftirlitið muni dragast saman þegar líður frá gildistöku laganna og aðilar á markaði hafa aðlagð sig að fullu að þeim breytingum sem í lagasetningunni felast.
 - b) Helstu forsendur sem áætlanir byggja á og næmni niðurstaðna fyrir frávikum.
Á ekki við.
 - c) Eru fjárhagsáhrif tímabundin eða varanleg?
Á ekki við.
 - d) Skorður sem eru settar fyrir útgjöldum og hvatar sem geta haft áhrif á útgjaldabréun.
Á ekki við.
 - e) Aðskilin umfjöllun um brúttóáhrif á tekjuhlið og gjaldahlið en einnig tilgreind nettóáhrif á afkomu.
Á ekki við.
- 2. Tekjubreytingar.**

– Sjá gátlista fyrir mat á fjárhagsáhrifum.
Ekki er gert ráð fyrir að lagasetningunni fylgi tekjubreytingar.
- 3. Útgjaldabreytingar.**

– Sjá gátlista fyrir mat á fjárhagsáhrifum.
Ekki er gert ráð fyrir að lagasetningunni fylgi útgjaldabreytingar.
- 4. Eignabreytingar.**

– Sjá sérstakan gátlista fyrir mat á fjárhagsáhrifum.
Ekki er gert ráð fyrir að lagasetningunni fylgi eignabreytingar.

5. Aðrir áhrifaþættir varðandi ríkisfjármál.

- a) Samræmi við viðmið og sjónarmið um fyrirkomulag á útgjaldastýringu og umbúnað í fjárlögum.
Í samræmi.
- b) Samræmi við viðmið um framsetningu fjárlaga og reikningshaldslegan grundvöll samkvæmt lögum um opinber fjármál.
Í samræmi.
- c) Uppbygging skattkerfis og tekjuöflunar ríkissjóðs.
Á ekki við.
- d) Forsendur og umbúnaður þjónustugjalda – lagakröfur.
Á ekki við.
- e) Rekstrarform ríkisstarfsemi.
Á ekki við.
- f) Opinber innkaup og útboð.
Á ekki við.
- g) Eignaumsýsla ríkisins.
Á ekki við.
- h) Réttindi og skyldur ríkisstarfsmanna.
Á ekki við.
- i) Ríkisstyrkir og ívilnanir, þ.m.t. samræmi við reglur ESA, sbr. 61. gr. EES-samningsins. Ath. tilkynningarskyldu með tveggja mánaða fyrirvara.
Á ekki við.

B. Samræmi við útgjaldaramma og fimm ára fjármálaætlun – fjármögnun

- 1. Hefur verið gert ráð fyrir þeim fjárhagsáhrifum á málaflokk sem leiða kunna af samþykkt frumvarpsins:
 - a) í gildandi fjárlögum
Á ekki við.
 - b) í fjárlagafrumvarpi komandi árs
Á ekki við.
 - c) í fimm ára fjármálaáætlun ríkisstjórnarinnar
Á ekki við.
- 2. Hafi ekki þegar verið gert ráð fyrir útgjöldum við verkefni, hvernig er þá ætlunin að finna þeim stað innan útgjaldaramma málaflokks, t.d. með tilfærslu fjármuna eða með því að draga úr öðrum útgjöldum?
Ekki er gert ráð fyrir að lagasetningunni fylgi aukin útgjöld.
- 3. Tengist einhver ný eða aukin tekjuöflun verkefninu?
Ekki er gert ráð fyrir að til aukinnar tekjuöflunar þurfi að koma.

C. Efnahagsáhrif – áhrif á atvinnulíf, vinnumarkað og samkeppni

- 1. Hagræn áhrif á heildareftirspurn og einstaka markaði – hagstjórnarsjónarmið.
Lagasetningin beinist að einnota drykkjarilátum og –umbúðum sem innihalda plast, allt að þremur lítrum að rúmmáli, sem sett eru á markað hér á landi. Ekki er búist við að lagasetningin hafi áhrif á eftirspurn.
- 2. Áhrif á fyrirtækjaeftirlit og reglubyrði, hversu mörg fyrirtæki verða fyrir áhrifum og hvers konar fyrirtæki? Einföldun laga eða stjórnsýslu? Leitað umsagnar ráðgjafarnefndar um opinberar eftirlitsreglur, sbr. lög nr. 27/1999?

– Sjá leiðarvísinn „Grunnmat á eftirlitsreglum“

Gert er ráð fyrir að lagasetningin muni fyrst og fremst hafa áhrif á framleiðendur og innflytjendur á drykkjarvörum í einnota umbúðum sem innihalda plast og framleiðendur og innflytjendur einnota drykkjarumbúða sem innihalda plast. Um er að ræða lögfestingu ákvæðis sem var hluti lagafrumvarps sem lagt var fram á 150. löggjafarþingi, sem varð að lögum nr. 90/2020, en þetta tiltekna ákvæði var felld brott úr frumvarpinu í meðförum Alþingis. Við mat á áhrifum þess frumvarps fyrir framlagningu á Alþingi var unnin sérstök greinargerð um nauðsyn þeirra eftirlitsreglna sem í frumvarpinu fólust, í samræmi við lög um opinberar eftirlitsreglur, og inniföl greinargerðin umfjöllun um ákvæðið sem lagt er til að verði lögfest með frumvarpinu nú. Hvað varðar lagasetninguna nú er því talið mögulegt að byggja á þessari fyrri greinargerð um eftirlitsreglur og þar sem einungis er um að ræða smávægilega viðbót á eftirliti sem stendur til að samþætta að fullu við plastvörueftirlit sem hefur verið í framkvæmd Umhverfisstofnunar í rúmlega tvö ár er ekki talið að málið sé vaxið með þeim hætti að endurtaka þurfi mat á eftirlitsreglum eða gera ítarlegra mat en gert var í tengslum við áður nefnt frumvarp sem lagt var fram á 150. löggjafarþingi. Líkt og þá var er nú gert ráð fyrir að þörf fyrir eftirlit með hinu nýja ákvæði verði mest fyrst eftir gildistöku laganna en þörfin fari minnkandi með tímanum, eftir því sem framleiðendur og innflytjendur aðlagast sig að breyttum reglum. Sem fyrr er jafnframt gert ráð fyrir að íslenska ríkið standi straum af þeim kostnaði sem eftirlitið hefur í för með sér og það muni ekki hafa beinan kostnaðarauka í för með sér fyrir eftirlitsþega, nema mögulega ef upp koma við eftirlit frávik frá ákvæðinu sem frumvarpið felur í sér sem leiða til þess að beita þurfi þvingunarúrræðum til að koma starfsemi í lögmælt horf eða viðurlögum vegna brota.

Við gerð frumvarpsins var leitað samráðs við ráðgjafarnefnd um opinberar eftirlitsreglur.

3. Samkeppnisskilyrði.

- Líkur á því að fjöldi fyrirtækja á markaði takmarkist með beinum hætti vegna reglusetningar (líklegt ef aðgerðin felur í sér einhvers konar einkarétt, leyfiskerfi eða kvóta).
Litlar líkur.
- Líkur á því að fyrirtækjum á markaði fækki með óbeinum hætti vegna reglusetningar (líklegt ef aðgerðin felur í sér aukinn kostnað við inngöngu á markað eða tekur aðeins til hluta starfandi fyrirtækja).
Litlar líkur.
- Takmarkanir á möguleikum fyrirtækja til þess að mæta samkeppni vegna reglusetningar (líklegt ef aðgerðin hefur áhrif á verð fyrirtækja eða eðli vörunnar, t.d. staðlar eða ef aðgerðin takmarkar sölusvæði, svigrúm til að auglýsa eða til að ákveða hvernig vara er framleidd).
Lagasetningin mun hafa í för með sér kvaðir er varða hönnun og gerð tiltekinna einnota plastvara en kvaðirnar eru þær sömu og gilda í öðrum ríkjum Evrópska efnahagssvæðisins. Áhrif á möguleika fyrirtækja til að mæta samkeppni eru því talin hverfandi.
- Takmarkanir á frumkvæði fyrirtækja til að stunda virka samkeppni vegna reglusetningar (líklegt ef aðgerðin felur í sér að fyrirtæki verði undanþegin samkeppnislögum eða ef fyrirtæki bera skyldu eða eru hvött til að skipta með sér hvers konar viðskiptalegum upplýsingum)
Engar líkur.

D. Önnur áhrif

1. Áhrif á fjárhag sveitarfélaga, sbr. 129. gr. sveitarstjórnarlaga, nr. 138/2011.

– Ath. að skylt er að leggja slíkt mat fyrir Samband íslenskra sveitarfélaga til umsagnar og tilkynna niðurstöðu máls til samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneytisins.

Á ekki við.

2. Áhrif á frelsi til að veita þjónustu (með eða án staðfestu á Íslandi).

– Ath. tilkynningarskyldu til ESA með fjögurra mánaða fyrirvara, sbr. 1. og 2. gr. reglugerðar nr. 666/2011.

Á ekki við.

3. Áhrif á tæknilegar reglur um vöru og fjarþjónustu, sbr. lög nr. 57/2000.

– Ath. tilkynningarskyldu til ESA með þriggja mánaða fyrirvara, sbr. 1. og 2. gr. reglugerðar nr. 666/2011.

Lagasetningin mun leiða til þess að óheimilt verður að setja á markað tiltekna einnota plastvörur nema þær uppfylli skilyrði laganna og munu sömu reglur gilda innan alls EES-svæðisins, enda er hér um að ræða innleiðingu ákvæðis í tilskipun ESB og er ætlunin að fylgja þeim tímafresti sem þar er kveðið á um. Lagasetningin varðar því ekki reglur um tæknilegar reglur um vöru og fjarþjónustu.

4. Áhrif á byggðalög.

Engin áhrif eru fyrir séð.

5. Áhrif á frjáls félagasamtök.

Engin áhrif eru fyrir séð.

6. Áhrif á jafnrétti kynjanna.

– Sjá leiðarvísi fyrir mat á jafnréttisáhrifum.

– Sjá greiningarramma fyrir jafnréttismat.

Engin áhrif eru fyrir séð.

7. Áhrif á lýðheilsu.

Markmið með lagasetningunni er m.a. að koma í veg fyrir og draga úr umhverfisáhrifum af tilteknum plastvörum og áhrifum þeirra á heilsu fólks. Lagasetningin á að verða til þess að draga úr streymi plasts út í umhverfið, draga þannig úr möguleikum plasts til að komast inn í fæðukeðju mannsins og hafa jákvæð áhrif á lýðheilsu.

8. Áhrif á menntun, nýsköpun og rannsóknir.

Engin áhrif fyrir séð.

9. Áhrif á möguleika einstaklinga og fyrirtækja til að eiga samskipti þvert á norræn landamæri.

Engin áhrif fyrir séð.

10. Áhrif á stjórnsýslu, svo sem hvort ráðuneyti og stofnanir eru í stakk búin til að taka við verkefni.

Búast má við að lagasetningunni fylgi smávægileg aukning á eftirlitshlutverki Umhverfisstofnunar en gert er ráð fyrir að áhrifin af því verði óveruleg.

11. Áhrif á stöðu tiltekinna þjóðfélagshópa, svo sem aldurshópa, tekjuhópa, mismunandi fjölskyldugerðir, launþega/sjálfstætt starfandi/utan vinnumarkaðar.

Engin áhrif eru fyrir séð.

12. Áhrif á umhverfi og sjálfbæra þróun.

Markmið með lagasetningunni er m.a. að draga úr áhrifum af notkun plasts á umhverfið og heilsu fólks. Áhrif lagasetningarinnar eru því líkleg til að verða jákvæð.

E. Niðurstaða mats – með vísun í fylgiskjöl ef við á

1. Samandregin niðurstaða fjárhagsáhrifa fyrir ríkissjóð – heildarútkoma varðandi tekjur, gjöld, afkomu og efnahag.

Lagasetningin hefur engin fjárhagsáhrif fyrir ríkissjóð.

2. Önnur áhrif en bein fjárhagsáhrif, álitamál eða fyrirvarar sem ástæða þykir til að vekja athygli á.

Engin.

3. Samfélagslegur ávinningur veginn á móti kostnaði og fyrirhöfn (ekki gerð krafa um tölulegt mat).

Samfélagslegur ávinningur er ótvíræður með minni plastmengun, bættu umhverfi og betri lýðheilsu.

F. Til útfyllingar vegna endanlegs mats – breytingar frá frummati

1. Voru áform um lagasetninguna ásamt frummati á áhrifum kynnt fyrir FJR?

Nei, þess var ekki talin þörf þar sem lagasetningin er ekki talin hafa fjárhagsáhrif fyrir ríkissjóð.

2. Eru helstu efnisatriði frumvarpsins óbreytt/lítið breytt frá þeim tíma?

Efnisatriði frumvarpsins eru í fullu samræmi við áform um lagasetninguna sem kynnt voru í Samráðsgátt.

3. Ef gerðar hafa verið breytingar umfram það, sbr. það frummat á áhrifum frumvarpsins sem áður var kynnt, hverjar eru þær og hver eru fjárhagsáhrifin?

Á ekki við.